

Molenmanifest 2019

monument én werktuig: een bijzondere aanpak is nodig

Met dit manifest treedt het Molenplatform Zuid-Holland voor het eerste naar buiten. Het platform bestaat uit eigenaren van molens in de Provincie Zuid-Holland.

In de aanloop naar de provinciale verkiezingen willen we iedereen in Zuid-Holland, maar ook de politieke partijen die meedoen aan deze verkiezingen, laten weten wat de staat is van onze molens en wat de provincie méér kan bijdragen.

Waar hebben we het over?

De waarde van molens

- Molens zijn de iconen van ons land met een hoge aantrekkingskracht voor toerisme en recreatie.
- Molens zijn verleden, heden en toekomst in het doorgeven van waarden en kennis over onze industrie, voedselvoorziening en waterbeheer.
- Molens zijn als cultureel erfgoed ook aantrekkelijke objecten voor educatie over het waterbeheer voor leerlingen in het basisonderwijs. Ook daarvoor zetten vrijwillige molenaars en molengidsen zich in.
- Molens draaien en malen dank zij honderden vrijwilligers, die in de lokale gemeenschappen geworteld zijn en leveren zo veel onbetaalde arbeid.

De kosten van molens

- Molens zijn niet alleen monumenten, maar ook historische werktuigen, onderhevig aan slijtage, waardoor de kosten voor Onderhoud, Groot Onderhoud en Restauratie een toenemende zorg zijn.
- Molens moeten kunnen blijven draaien en/of malen om ernstig verval aan het mechaniek te voorkomen.
- Molens zijn in Zuid-Holland in beheer bij vooral grote en kleine vrijwilliger-organisaties, professioneel werkend tegen zeer lage kosten. Daarnaast zijn er een aantal particuliere eigenaren van molens.
- Molens ontvangen soms bijdragen van gemeenten waarin ze staan. Deze bijdragen variëren en fluctueren zeer sterk.
- Molens zijn deel van het Zuid-Hollands landschap, staan veelal solitair in dorpen en steden of diep in de polders. Her- of nevenbestemming is moeilijk, vaak onmogelijk en meestal ongewenst.
- Molens hebben zelden een economische opbrengst en vragen om een andere benadering van instandhouding dan bij andere monumenten zoals woonhuizen, kerken, buitenplaatsen etc.
- Molenonderhoud- en restauratieregelingen waarbij 50% of meer aan eigen geld moet worden opgebracht zijn een vrijwel onmogelijke opgave voor moleneigenaren.

Molens en de provincie Zuid-Holland

- In de provincie Zuid-Holland staan 228 molens; dat is een vijfde van alle molens in Nederland (1275)
- De provincie Zuid-Holland is goed voor haar molens en is door de jaren constant en niet afhankelijk geweest van het politieke klimaat.

Hoe verder met het onderhoud?

Onderhoudsregeling 2006-2012

In 2006 is de z.g. Brim-onderhoudsregeling van kracht geworden die uitgaat van de filosofie: monumenten structureel en planmatig onderhouden waardoor grootschalige restauraties te vermijden. In de periode 2006-2012 zijn via een zogenaamde achterstandsregeling, een groot aantal molens gerestaureerd.

Huidige situatie in Zuid-Holland

1. De **Onderhoudsregeling** is een rijksregeling (voorheen Brim) met een looptijd van 6 jaar en gericht op de instandhouding van monumenten. Deze regeling gaat uit van een maximum aan subsidiabele onderhoudskosten van € 10.000 per jaar per molen. Daarvan subsidieert het Rijk € 5.000, dit wordt vanaf 2020 € 6.000 (alleen voor nieuwe gevallen). De provincie Zuid-Holland verstrekt aanvullend € 4.100. Uit een het onderzoek van de Vereniging De Hollandsche Molen blijkt dat deze kosten gemiddeld € 16.500 per molen bedragen. Om adequaat onderhoud te plegen moeten de moleneigenaren dus € 7.400 (per molen/per jaar) zien te verwerven, wat een ondoenlijke opgave is. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de snel stijgende bouwkosten. Ook vallen niet alle kosten onder deze regeling, bijvoorbeeld de zeer forse verzekeringskosten, maar ook de kosten voor de veiligheid bij molens en asbestverwijdering.
2. De tijdelijke regeling **Groot Onderhoud** (2016-2019), is een provinciale regeling met een maximum budget. Onderhoudsprojecten van € 15.000 tot € 80.000 kunnen worden ingediend. De moleneigenaar moet zelf 50% bijdragen. Zuid-Holland is op dit moment de enige provincie met een regeling voor groot onderhoud. In het eerste jaar van deze regeling is voor 23 molens aangevraagd met een gemiddeld bedrag van € 60.000. Het budget was dusdanig dat slechts aan 6 molens subsidie kon worden toegewezen.
De eigen bijdrage van 50% is voor moleneigenaren vaak onoverkomelijk.
3. De **Provinciale Subsidieregeling voor Restauraties** is tot stand gekomen nadat het Rijk deze regeling in 2012 bij de provincies deponeerde, inclusief een forse bezuiniging. De regeling geldt voor alle rijksmonumenten (dus niet alleen molens) voor restauratieprojecten vanaf van € 100.000. Het is eveneens een regeling met een maximum budget waarvoor ook een eigen bijdrage van meer dan 50% wordt verwacht. De landelijke analyse wijst uit dat een molen, een werktuig, eens in de 30 jaar gerestaureerd moet worden. Deze analyse gaf bovendien aan een gemiddeld restauratiebedrag van € 245.000 per molen.

4. De provincie Zuid-Holland heeft een subsidieregeling met als titel: **Draaipremie**. De provincie wil –terecht- dat een molen ook draait en/of maalt. Naar rato van het aantal omwentelingen krijgt een molen een premie. Deze loopt op van € 205 tot € 580 per molen per jaar.
5. De **Molenbiotoop regeling in de Verordening Ruimte**. Deze bewaakt planologisch de windvang, zodat de molen ook kan blijven draaien/malen. Het kunnen draaien is tevens een voorwaarde van de Provinciale onderhoudsregeling, zie punt 1.

Landelijk Onderzoek molenbehoud

Uit een landelijk onderzoek blijkt dat de onderhoudsbijdrage aan molens te laag is. De jaarlijkse onderhoudsbijdrage zou voldoende moeten zijn om de onderhoudssituatie van molens op peil te houden. De Rijksregeling zelf noemt al: sober, doelmatig en gericht op het technisch noodzakelijke. Maar die doelstellingen worden niet gehaald met de huidige onderhoudsregeling.

Het onderzoek van de overkoepelende Vereniging De Hollandsche Molen in 2015 (www.molens.nl/molentoekomst) heeft uitgewezen dat de onderhoudsbehoefte voor molens, mede omdat het een werktuig is, hoger is dan andere monumenten om een goede instandhouding te garanderen.

Eigenaren van molens kunnen zodoende vaak niet anders dan het onderhoud voor zich uit te schuiven. Dat leidt vervolgens weer tot eerdere en duurdere restauraties.

De ervaring heeft geleerd dat een molen binnen 15 jaar aan een nieuwe restauratie toe is, als na een restauratie geen goed onderhoud wordt gepleegd.

Bij voldoende onderhoud is er pas na 30 jaar een restauratie nodig. Tenslotte voorkomt voldoende onderhoud het vervangen of vernieuwen van onderdelen; zo blijven monumentale waarden beter in stand.

Wij vragen u:

1. Door te gaan met steun aan en budget voor moleneigenaren, met hun vele vrijwilligers, om de historische molens van Zuid-Holland, onze iconen, in goede staat te houden en voor komende generaties te bewaren door onderhouds-, groot onderhouds- en restauratieregelingen, door draaipremie en de molenbiotoop.
2. In te zetten op voldoende onderhoud om dure restauraties zoveel mogelijk te voorkomen. Hiervoor is een verhoging van de provinciale bijdrage nodig, zodat moleneigenaren dichterbij de benodigde € 16.500 per jaar komen. Nu is er per molen nog een gat van € 7.400 die eigenaren niet op kunnen brengen, nog los van de eerder genoemde verzekeringskosten en dergelijke. Wij vragen u de provinciale subsidie te verhogen met € 3.700 per molen om beter onderhoud mogelijk te maken.
3. De tijdelijke regeling Groot Onderhoud om te zetten in een permanente regeling met een verhoging van het totaal beschikbare bedrag van € 250.000 en aanpassing van het subsidiabele bedrag naar 75% van de kosten.
4. In de provinciale subsidieregeling voor Restauraties een voorziening te treffen zodat de restauratie van molens in aanmerking komt voor een bijdrage van 75% van de kosten. Dit vanwege het bijzondere feit dat molens vrijwel geen extra inkomsten hebben door herbestemming.
5. Extra aandacht voor ruimtelijke sturing door de provincie ter bescherming van de molenbiotoop. Dit geldt voor alle nieuwbouwplannen, vooral in deze periode waarbij gemeenten in grote haast ontwikkelen, maar ook voor infrastructuur zoals nieuw aan te leggen wegen en viaducten én hoog opschietend groen.